

Metacivilizacinės kultūros raidoje spartėjantis skirtingų civilizacinių pasaulių suartėjimas keičia dabartinę postmodernizmo kultūrą. Joje užsimezga kaip niekuomet anksčiau glaudus kultūrinis įvairių Rytų ir Vakarų civilizacijų polilogas, susipina skirtingų kultūrų tradicijos, atsiranda naujų sinkretiškų religijos, estetikos ir meno formų. Šie procesai skleisdami ir Lietuvoje vis labiau veikia mūsų kūrybinės inteligentijos ieškojimus, naujos kartos mokslininkus, menininkus skatina vis įdėmiau žvelgti į kitų civilizacijų kultūros aspektus, ieškoti sąsajų ir skirtumų su savąja. Kita vertus, paspartėjusios kultūros tradicijų sąveika ir jų asimiliacija suaktualina komparatyvistinių kultūros studijų reikšmę.

Šis tomas savo apimtimi ir aprėpiamų temų įvairove nustelbia ankstesnius leidinius. Jame rašo daugelis žymiausių Lietuvos ir pasaulinio garso užsienio specialistų, todėl išsiplečia tome gvildenamų temų skalė. Įspūdinga ne tik rinkinio apimtis – vien užmetus akį į turinį akivaizdu, jog leidinys byloja apie Lietuvoje jau susiformavusią įtakingą komparatyvistinių ir orientalistinių studijų tradiciją.

Plėtodamas lietuvių skaitytojui jau pažįstamas dabartinės komparatyvistikos problemas rinkinys pradeda gvildinti ir tarpkultūrinės sąveikas, kultūrinę komunikaciją ir kultūrų polilogą.

Pirmojoje knygos dalyje nagrinėjamos teorinės ir metodologinės dabartinės civilizacinės komparatyvistikos problemos. Ją atveria sudarytojo studija, skirta kultūrinių ryšių ir vertimų vaidmeniui tarpcivilizacinėje komunikacijoje. Prof. Vytauto Kavolio ir Audriaus Beinočiaus tekstuose aptariamos postmoderniajame pasaulyje išryškėjusios naujos kultūrų sąveikos tendencijos. Išėivijoje gyvenantis lietuvių komparatyvistas prof. Algis Mickūnas aiškina, kaip indų civilizacijoje kryžiuojasi įvairios Vakarų ir vietinės kultūros įtakos. Garsus rusų sinologas prof. Vladimiras Maliavinas nagrinėja tradicines kinų (ne)pavojingumo ir saugumo koncepcijas. Aivaras Stepukonis kritiškai aptaria jau daug dešimtmečių diskusijas keliančią „pasaulinės filosofijos“ projektų apraiškas Honolulu komparatyvistikos sąjūdyje, o Vytautas Rubavičius dėmesį sutelkia į orientalistinių idėjų poveikį postmoderniosios estetikos slinktimis. Skyrių užbaigia prof. Leonido Donskio tekstas, skirtas vienos iškiliausių lietuviškosios komparatyvistikos figūrų Vytauto Kavolio civilizacijos teorijos analizei.

Antrojoje dalyje tyrinėjamos komparatyvistinės kultūrologijos, filosofijos ir religijotyros problemos. Skyrius pradedamas prof. Bronislovo Kuzmicko straipsniu, skirtu lyginamajai krikščionybės ir Rytų religijų analizei, o Naglis Kardelis gvildena senovės graikų ir kinų mąstymo tradicijoms būdingas išvalgų paraleles. Šiame skyriuje daugiausia kinų mąstymo tradicijai skirtų tekstų; jo autoriai – žymus rusų sinologas prof. Artiomus Kobzevas, Loreta Poškaitė bei du jauni perspektyvūs sinologai – Julius Vaitkevičius ir Vytis Silius. Deramo dėmesio šioje knygoje susilaukė ir sufizmas, kuri aptaria islamo civilizacijos specialistai Algis Uždavins ir Linas Kondratas. Bendresnes komparatyvistinės kultūrologijos problemas nagrinėja Jolanta Zabulytė ir Elvyra Usačiovaitė; Daiva Tamošaitytė – Šri Aurobindo *Bhagavadgytos* sampratą, o Agnieška Juzefovič ieško sąsajų daoizme ir Vakarų neklasikinėje mąstymo tradicijoje.

Trečiojoje dalyje gvildenamos įvairios su lituanistine problematika susijusios komparatyvistikos problemos: prof. Bronislovo Genzelio straipsnis skirtas lietuviškosios orientalistikos ištakoms; Gintaras Beresnevičius aptaria tipologinius senovės lietuvių ir rytietišku meditacijos metodų panašumus; Vytautas Tumėnas – lietuviškųjų juostų ornamentų sąsajas su Rytų meno tradicijomis, o Gražina Marija Martinaitienė ir Rūta Guzevičiūtė tyrinėja LDK kostiumo istorijos ir tarpkultūrinių įtakų problemas. Renata Šukaitytė gvildena japonizmą apraiškas Jono Meko kūryboje.

Ketvirtojoje knygos dalyje aptariami įvairūs komparatyvistinės estetikos, meno filosofijos ir menotyros aspektai. Šios dalies autorių branduolį sudaro jauni perspektyvūs mokslininkai. Skyrius pradedamas Odetos Žukauskienės ir Auksės Kapočiūtės straipsniais apie Rytų ir Vakarų meno tradicijų sąveiką. Indologas Valdas Jaskūnas tyrinėja moderniąją indų tapybą ir estetines indiškumo paieškas XIX–XX a. sandūroje, o arabų dailės specialistė Agnė Purvinytė – subtilų islamiškosios kaligrafijos reiškinių, žydų meno specialistė Vilma Gradinskaitė – įvairius tradicinės žydų dailės aspektus, italas prof. Luca Quattrocchi – M. K. Čiurlionio ciklo „Pasaulio sutvėrimas“ sąsajas su mitiniais senovės babiloniečių požiūriais. Knygą užbaigia Žilvinės Gaižutytytės straipsnis apie prancūzų sociologijos mokyklos ir antropologijos korifėjaus M. Mausso neeuropinių tautų meno tradicijų studijas.

Tikimės, kad šis „Rytai–Vakarai: Komparatyvistinės studijos“ tomas, kuriame visa jėga reiškiasi nauja nepriklausomybės metais subrandusių jaunų mokslininkų karta, sudomins skaitytojus.

Prof. Antanas Andrijauskas